

Image Processing

Phase2

کورس حسن زاده - متین مژگانی - شروین خادمی کلانتری

اعمال فیلترهای مکانی و فرکانسی

1. Average Filter (Mean Filter)

فیلتر میانگین یک فیلتر هموارسازی مکانی است که برای کاهش نویز و smooth کردن تصویر استفاده می‌شود.

نحوه عملکرد:

در این روش، مقدار هر پیکسل با میانگین مقادیر پیکسل‌های همسایه در یک پنجره (Kernel) جایگزین می‌شود. در واقع همه پیکسل‌های داخل کرنل وزن یکسان دارند.

کاربرد:

- کاهش نویزهای یکنواخت
- صاف کردن تصویر
- کاهش جزئیات ریز

نکته:

باعث محو شدن لبه‌ها می‌شود.

2. Gaussian Filter

فیلتر گاوسی یک فیلتر هموارسازی است که بر اساس توزیع نرمال (Gaussian Distribution) وزن‌دهی می‌کند.

نحوه عملکرد:

برخلاف فیلتر میانگین، پیکسل‌های نزدیک به مرکز کرنل وزن بیشتری دارند و پیکسل‌های دورتر وزن کمتری می‌گیرند. وزن‌ها از تابع گاوسی به دست می‌آیند.

کاربرد:

- کاهش نویز با حفظ بهتر لبه‌ها نسبت به Average
- پیش‌پردازش قبل از تشخیص لبه

مزیت نسبت به میانگین:
هموارسازی طبیعی‌تر و کمتر مخرب برای ساختار تصویر.

3. Median Filter

فیلتر میانه یک فیلتر غیرخطی برای حذف نویز، مخصوصاً نویز Salt & Pepper است.

نحوه عملکرد:
در هر پنجره، مقادیر پیکسل‌ها مرتب می‌شوند و مقدار میانه جایگزین پیکسل مرکزی می‌شود.

کاربرد:

- حذف نویز Salt & Pepper Noise
- حفظ بهتر لبه‌ها نسبت به فیلترهای خطی

ویژگی مهم:
چون غیرخطی است، ساختار لبه‌ها را بهتر حفظ می‌کند.

4. Sharpening Filter

فیلتر تیزکننده برای افزایش وضوح و برجسته کردن لبه‌ها استفاده می‌شود.

نحوه عملکرد:
با استفاده از یک کرنل تقویت‌کننده، اختلاف شدت بین پیکسل مرکزی و همسایه‌ها افزایش داده می‌شود. در نتیجه تغییرات شدت (لبه‌ها) تقویت می‌شوند.

کاربرد:

- افزایش وضوح تصویر
 - برجسته کردن جزئیات
 - بهبود نمایش لبه‌ها
-

5. Sobel Filter

فیلتر سوبل یک روش تشخیص لبه در حوزه مکانی است.

نحوه عملکرد:

گرادیان شدت تصویر در دو جهت افقی (x) و عمودی (y) محاسبه می‌شود. سپس اندازه گرادیان کلی از ترکیب این دو به دست می‌آید.

مفهوم اصلی:

لبه‌ها نقاطی هستند که تغییر شدت در آن‌ها زیاد است.

کاربرد:

- تشخیص لبه
- استخراج ویژگی
- پیش‌پردازش در بینایی ماشین

6. Low-Pass Filter (در حوزه فرکانس)

فیلتر پایین‌گذر (Low Pass) فرکانس‌های پایین را عبور داده و فرکانس‌های بالا را حذف می‌کند.

نحوه عملکرد:

پس از تبدیل فوریه (FFT)، یک ماسک گاوسی روی طیف فرکانسی اعمال می‌شود که فرکانس‌های مرکزی (پایین) را حفظ می‌کند.

نتیجه:

- تصویر نرم و هموار می‌شود
- جزئیات ریز و نویز کاهش می‌یابد

7. High-Pass Filter (در حوزه فرکانس)

فیلتر بالاگذر فرکانس‌های بالا را عبور داده و فرکانس‌های پایین را حذف می‌کند.

نحوه عملکرد:

در حوزه فرکانس، مکمل فیلتر پایین‌گذر اعمال می‌شود تا فقط فرکانس‌های بالا باقی بمانند.

نتیجه:

- لبه‌ها و جزئیات تقویت می‌شوند
- تغییرات سریع شدت برجسته می‌شوند

نتیجه فیلترهای مختلف:

افزودن نویز و حذف نویز از تصاویر

در این بخش، ابتدا انواع نویز به تصاویر افزوده می‌شود و سپس با استفاده از فیلترهای مناسب، فرآیند حذف نویز (Denoising) انجام می‌گیرد.

1. Salt & Pepper Noise

نویز نمک و فلفل نوعی نویز ضربه‌ای (Impulse Noise) است که به صورت نقاط کاملاً سفید (Salt) و کاملاً سیاه (Pepper) در تصویر ظاهر می‌شود.

نحوه ایجاد:

به صورت تصادفی تعدادی از پیکسل‌ها با مقدار 0 (سیاه) یا 255 (سفید) جایگزین می‌شوند. پارامترهای اصلی شامل:

- میزان نویز (amount)

- نسبت نویز سفید به سیاه (salt_vs_pepper)

ویژگی‌ها:

- به صورت پراکنده در تصویر ظاهر می‌شود
- معمولاً ناشی از خطا در سنسور یا انتقال داده است

2. Gaussian Noise

نویز گوسین نوعی نویز آماری است که از توزیع نرمال (Gaussian Distribution) پیروی می‌کند.

نحوه ایجاد:

به هر پیکسل یک مقدار تصادفی که از توزیع نرمال با میانگین (mean) و انحراف معیار (std) مشخص نمونه‌برداری شده است اضافه می‌شود.

ویژگی‌ها:

- در کل تصویر پخش می‌شود
- شدت نویز با افزایش انحراف معیار بیشتر می‌شود
- مدل رایج نویز در سیستم‌های تصویربرداری

روش‌های حذف نویز

3. Median Filter (Salt & Pepper برای حذف)

فیلتر میانه یک فیلتر غیرخطی مؤثر برای حذف نویز ضربه‌ای است.

نحوه عملکرد:

در هر پنجره همسایگی:

- مقادیر پیکسل‌ها مرتب می‌شوند.
- مقدار میانه جایگزین پیکسل مرکزی می‌شود.

چرا مناسب Salt & Pepper است؟

چون پیکسل‌های بسیار بزرگ (255) یا بسیار کوچک (0) که به صورت غیرعادی وارد شده‌اند، در مرتب‌سازی حذف شده و مقدار میانه انتخاب می‌شود.

مزیت:

- حفظ بهتر لبه‌ها
- حذف مؤثر نویز ضربه‌ای

4. Bilateral Filter (حذف برای Gaussian Noise)

فیلتر دوطرفه (Bilateral Filter) یک فیلتر غیرخطی است که همزمان از اطلاعات مکانی و شدت روشنایی استفاده می‌کند.

نحوه عملکرد:

وزن‌دهی بر اساس دو معیار انجام می‌شود:

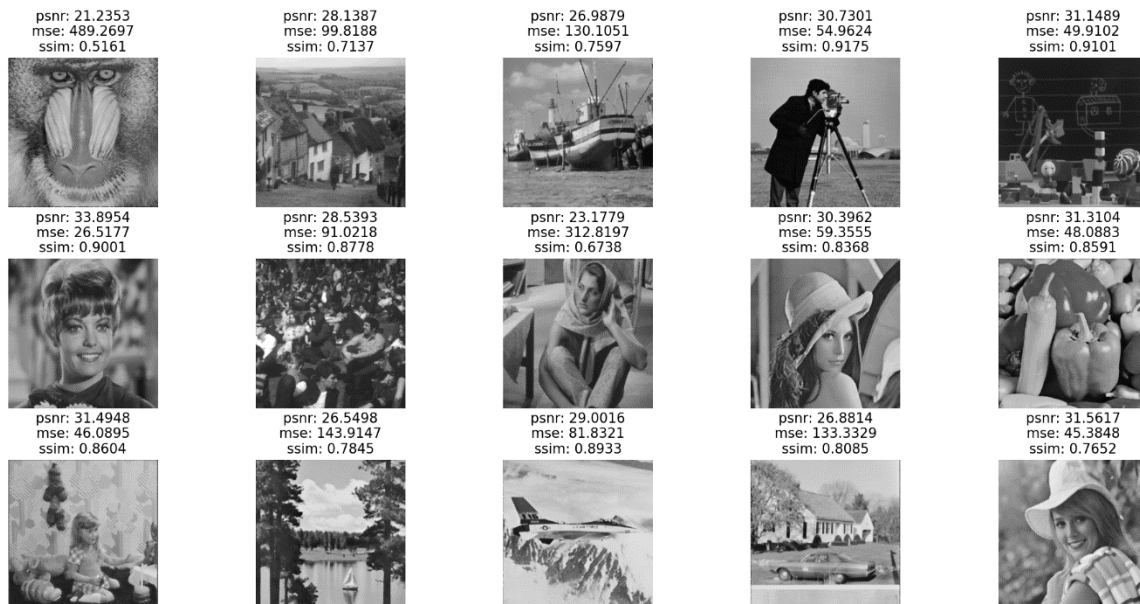
1. فاصله مکانی بین پیکسل‌ها (Spatial Distance)
2. اختلاف شدت روشنایی (Intensity Difference)

در نتیجه، فقط پیکسل‌هایی که هم نزدیک هستند و هم شدت مشابه دارند در میانگین‌گیری مشارکت می‌کنند.

مزیت اصلی:

- کاهش نویز
- حفظ لبه‌ها
- جلوگیری از محوشدن ساختار تصویر

نتیجه اعمال فیلتر median بر روی نویز salt & peper

نتیجه اعمال فیلتر bilateral بر روی نویز gaussian:

PSNR (Peak Signal-to-Noise Ratio) معیاری کمی برای سنجش میزان شباهت تصویر بازسازی شده به تصویر اصلی است که بر اساس خطای میانگین مربعی (MSE) محاسبه می شود. این معیار معمولاً بر حسب دسی بل (dB) بیان می شود و هرچه مقدار آن بیشتر باشد، کیفیت بازسازی بهتر و میزان نویز کمتر است. با این حال، PSNR تنها اختلاف عددی پیکسل ها را اندازه گیری می کند و لزوماً با ادراک بصری انسان کاملاً منطبق نیست.

SSIM (Structural Similarity Index) معیاری ادراکی تر است که شباهت دو تصویر را بر اساس سه مؤلفه روشنایی (Luminance)، کنتراست (Contrast) و ساختار (Structure) ارزیابی می کند. مقدار SSIM معمولاً بین 0 و 1 قرار می گیرد و هرچه به 1 نزدیکتر باشد، شباهت ساختاری تصویر بازسازی شده به تصویر اصلی بیشتر است. برخلاف PSNR، این معیار بهتر می تواند کیفیت بصری و حفظ ساختار تصویر را منعکس کند.

Edge Detection Methods

در این بخش چهار الگوریتم مختلف تشخیص لبه پیاده سازی و مقایسه شده اند:
Canny، Marr-Hildreth، Kirsch، Prewitt

1. Prewitt Edge Detection

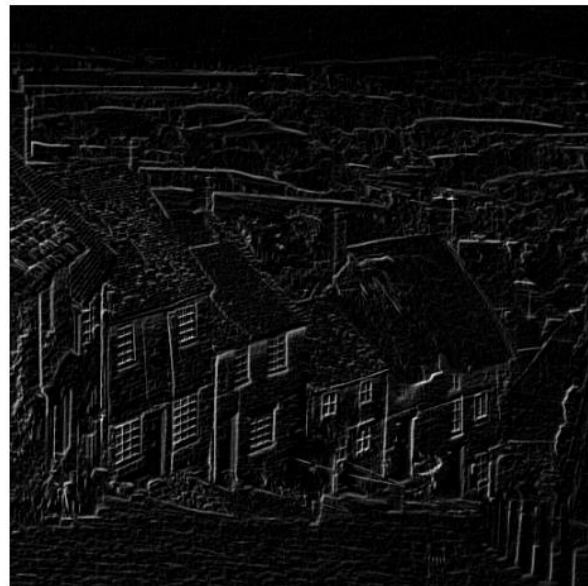
Prewitt یک روش مبتنی بر گرادیان برای تشخیص لبه ها است که تغییرات شدت روشنایی را در دو جهت افقی و عمودی اندازه گیری می کند.

مراحل کلی:

1. تبدیل تصویر به سطح خاکستری
2. کانولوشن با کرنل‌های $Prewitt_x$ و $Prewitt_y$
3. محاسبه اندازه گرادیان
4. اعمال آستانه برای استخراج لبه‌ها

تحلیل عملکرد:

این روش لبه‌ها را در تمام جهات تشخیص می‌دهد و عملکرد مناسبی دارد. با این حال، چون مبتنی بر مشتق است، نویز را تقویت می‌کند. در تصاویر بدون نویز شدید، نتیجه قابل قبول و دقیق است.

2. Kirsch Edge Detection

الگوریتم Kirsch از ۸ ماسک کانولوشنی در جهات مختلف استفاده می‌کند و قوی‌ترین پاسخ گرادیانی را برای هر پیکسل انتخاب می‌کند.

مراحل کلی:

1. اعمال ۸ ماسک در جهات مختلف
2. محاسبه پاسخ گرادیان برای هر جهت
3. انتخاب بیشینه پاسخ به عنوان مقدار نهایی لبه

تحلیل عملکرد:

Kirsch نسبت به Prewitt لبه‌های قوی‌تر و واضح‌تری تولید می‌کند. کیفیت لبه‌ها بهتر است و نسبت به Prewitt کمتر نویز را تقویت می‌کند، اگرچه همچنان در حضور نویز شدید حساس است.

3. Marr-Hildreth (LoG) Edge Detection

این روش ترکیبی از هموارسازی گاوسی و عملگر لاپلاسیان است و به نام Laplacian of Gaussian (LoG) نیز شناخته می‌شود.

مراحل کلی:

1. هموارسازی تصویر با فیلتر گاوسی
2. اعمال لاپلاسیان
3. تشخیص Zero-Crossing
4. آستانه‌گذاری برای تعیین لبه‌ها

تحلیل عملکرد:

این الگوریتم نسبت به دو روش قبلی لبه‌های ضخیم‌تری تولید می‌کند و نویز را بیشتر تقویت می‌کند. پیچیدگی محاسباتی بالاتری دارد و زمان اجرای آن بیشتر است. با این حال، نسبت به چرخش مقاوم است و برای تحلیل چندمقیاسی (Multi-scale Analysis) مناسب می‌باشد.

4. Canny Edge Detection

Canny یک روش چندمرحله‌ای و پیشرفته برای استخراج لبه‌ها است که هدف آن بیشینه‌سازی دقت و کاهش پاسخ‌های کاذب است.

مراحل کلی:

1. هموارسازی گاوسی
2. محاسبه گرادیان با استفاده از Sobel
3. Non-Maximum Suppression
4. Double Thresholding و اتصال لبه‌ها

تحلیل عملکرد:

در مقایسه با سه روش دیگر، Canny بهترین عملکرد را دارد. لبه‌ها نازک‌تر، دقیق‌تر و منظم‌تر هستند و نویز کمتر تقویت می‌شود. با این حال، در حضور نویز بسیار شدید عملکرد آن نیز کاهش می‌یابد.

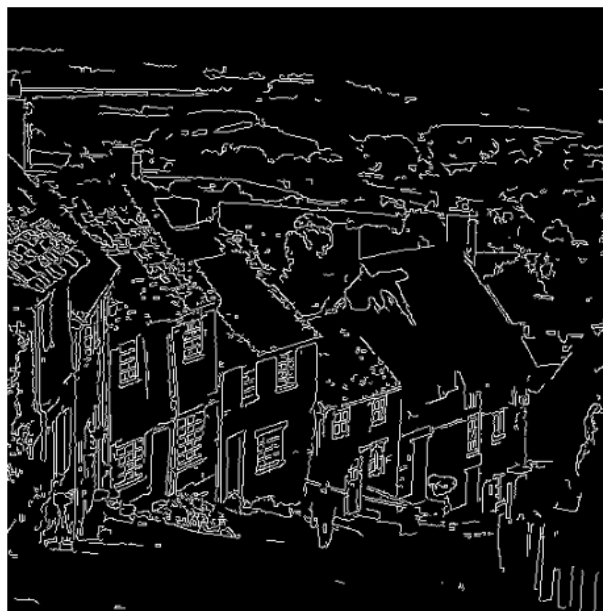

Image Segmentation using K-Means Clustering

Image Segmentation فرآیند تقسیم تصویر به نواحی یا گروه‌هایی از پیکسل‌ها است که ویژگی‌های مشابهی دارند. در این بخش، از روش خوشه‌بندی K-Means برای بخش‌بندی رنگی تصویر استفاده شده است.

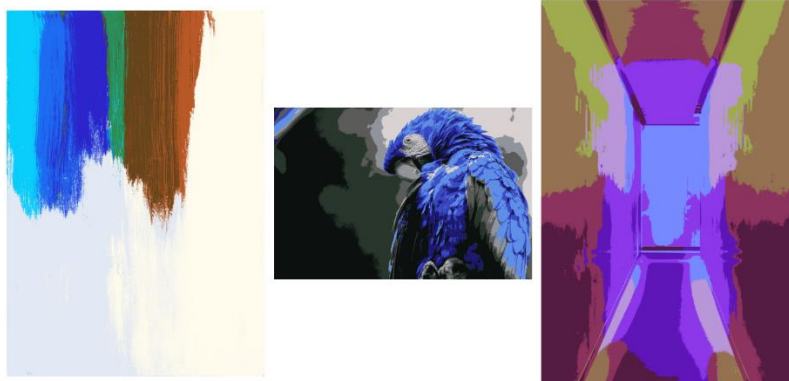
Clustering-Based Segmentation

در این روش، پیکسل‌ها بر اساس شباهت ویژگی‌ها در اینجا مقدار رنگ (RGB) به چند خوشه تقسیم می‌شوند. فرض اصلی این است که پیکسل‌های متعلق به یک خوشه، از نظر رنگی به یکدیگر نزدیک هستند.

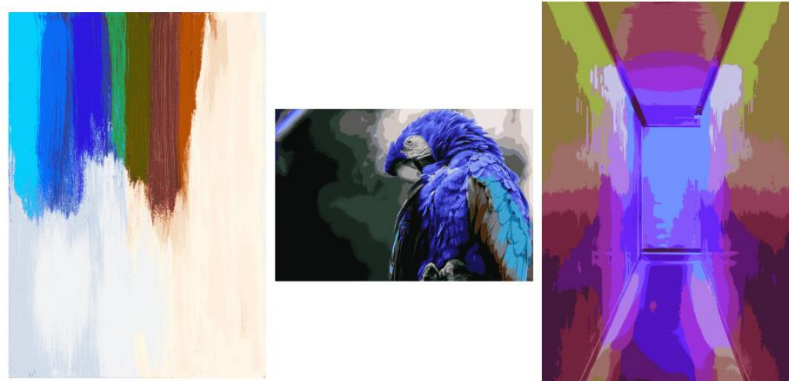
K-Means مراحل الگوریتم

1. انتخاب تصادفی k مرکز اولیه (Cluster Centers)
2. تخصیص هر پیکسل به نزدیک‌ترین مرکز بر اساس فاصله اقلیدسی
3. محاسبه مجدد مرکز هر خوشه به عنوان میانگین نقاط آن
4. تکرار مراحل تخصیص و به‌روزرسانی مراکز
5. توقف زمانی که مراکز تغییر نکنند یا به حداکثر تعداد تکرار برسیم

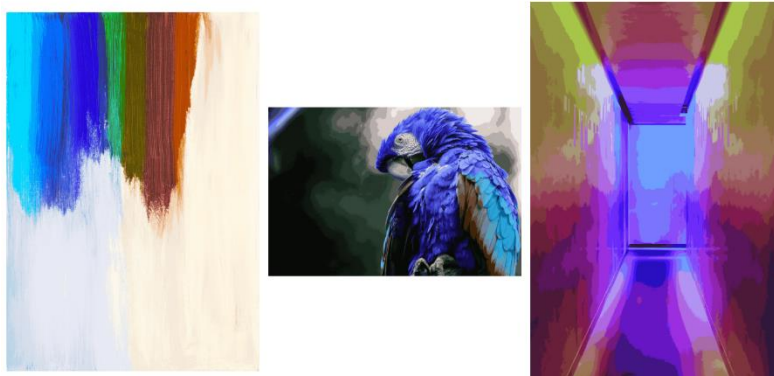
در نهایت، هر پیکسل با رنگ مرکز خوشه خود جایگزین می‌شود و تصویر به k رنگ غالب محدود می‌شود.
خروجی با 8 کلاستر:

خروجی با 16 کلاستر:

خروجی با 32 کلاستر:

Thresholding Methods (Binarization)

آستانه‌گذاری (Thresholding) یکی از روش‌های پایه در پردازش تصویر برای تبدیل تصویر خاکستری به تصویر دودویی (Binary) است. هدف آن جداسازی نواحی مهم (مثل شیء/متن) از پس‌زمینه با تبدیل پیکسل‌ها به دو مقدار 0 و 255 می‌باشد.

1. Simple (Global) Thresholding

در آستانه‌گذاری ساده، یک مقدار ثابت به عنوان آستانه برای کل تصویر انتخاب می‌شود.

نحوه عملکرد:

اگر مقدار شدت پیکسل از آستانه بزرگتر باشد، خروجی سفید (255) و در غیر این صورت سیاه (0) می‌شود. در حالت معکوس (Inverse) این تصمیم بر عکس اعمال می‌شود.

کاربرد و محدودیت:

سریع و ساده است، اما در تصاویر با نور غیر یکنواخت (سایه/روشنایی متغیر) معمولاً نتیجه ضعیف‌تر می‌دهد.

2. Adaptive Mean Thresholding

آستانه‌گذاری تطبیقی به جای یک آستانه ثابت، برای هر ناحیه کوچک از تصویر یک آستانه محلی محاسبه می‌کند.

نحوه عملکرد:

برای هر پیکسل، میانگین شدت روشنایی در یک پنجره همسایگی (block size) محاسبه شده و سپس یک مقدار ثابت (C) از آن کم می‌شود. این مقدار به عنوان آستانه همان ناحیه استفاده می‌شود.

مزیت:

در شرایطی که نور تصویر در بخش‌های مختلف متفاوت است، عملکرد بهتری نسبت به روش سراسری دارد.

3. Adaptive Gaussian Thresholding

این روش مشابه Adaptive Mean است، با این تفاوت که میانگین محلی به صورت وزن‌دار (Gaussian Weighted) محاسبه می‌شود.

نحوه عملکرد:

پیکسل‌های نزدیک به مرکز پنجره وزن بیشتری دارند و پیکسل‌های دورتر وزن کمتری می‌گیرند. سپس مقدار C از میانگین وزن‌دار کم می‌شود و آستانه محلی تولید می‌گردد.

مزیت:

به دلیل وزن‌دهی گاوسی، معمولاً نتیجه دقیق‌تر و پایدارتر (خصوصاً در حضور نویز و تغییرات نرم روشنایی) ارائه می‌دهد.

4. Otsu's Thresholding

روش اتسو یک روش خودکار برای تعیین آستانه بهینه در آستانه‌گذاری سراسری است و نیازی به انتخاب دستی آستانه ندارد.

نحوه عملکرد:

با تحلیل هیستوگرام تصویر، آستانه‌ای انتخاب می‌شود که واریانس درون‌کلاسی را کمینه و جدایی بین کلاس پس‌زمینه و پیش‌زمینه را بیشینه کند.

کاربرد:

زمانی مناسب است که تصویر دارای دو قله واضح در هیستوگرام باشد (یعنی پیش‌زمینه و پس‌زمینه تفکیک‌پذیر باشند).

نتایج:

Histogram of Oriented Gradients (HOG)

Histogram of Oriented Gradients (HOG) یک توصیفگر ویژگی (Feature Descriptor) پرکاربرد در بینایی ماشین است که برای استخراج اطلاعات ساختاری تصویر، به ویژه در تشخیص اشیاء، استفاده می شود. ایده اصلی HOG شمارش جهت های گرادیان در نواحی محلی تصویر است.

مراحل الگوریتم HOG

- Gradient Calculation**
گرادیان تصویر در جهات افقی و عمودی محاسبه می شود (معمولاً با فیلترهایی مانند Sobel سپس مقدار (Magnitude) و جهت (Orientation) گرادیان برای هر پیکسل استخراج می شود).
- Cell Division**
تصویر به سلول های کوچک (مثلاً 8×8 پیکسل) تقسیم می شود.
- Histogram Formation**
برای هر سلول، یک هیستوگرام از جهت های گرادیان ساخته می شود. هر bin نمایانگر یک بازه زاویه ای (مثلاً بین 0 تا 180 درجه) است و مقدار آن برابر مجموع شدت گرادیان ها در آن جهت می باشد.
- Block Normalization**
چند سلول مجاور در قالب یک بلوک گروه بندی شده و هیستوگرام ها نرمال سازی می شوند. این مرحله باعث کاهش تأثیر تغییرات روشنایی و کنتراست می شود.
- Descriptor Formation**
تمامی هیستوگرام های نرمال شده به هم متصل می شوند و بردار نهایی ویژگی (Feature Vector) تشکیل می شود.

پارامترهای اصلی HOG

orientations:

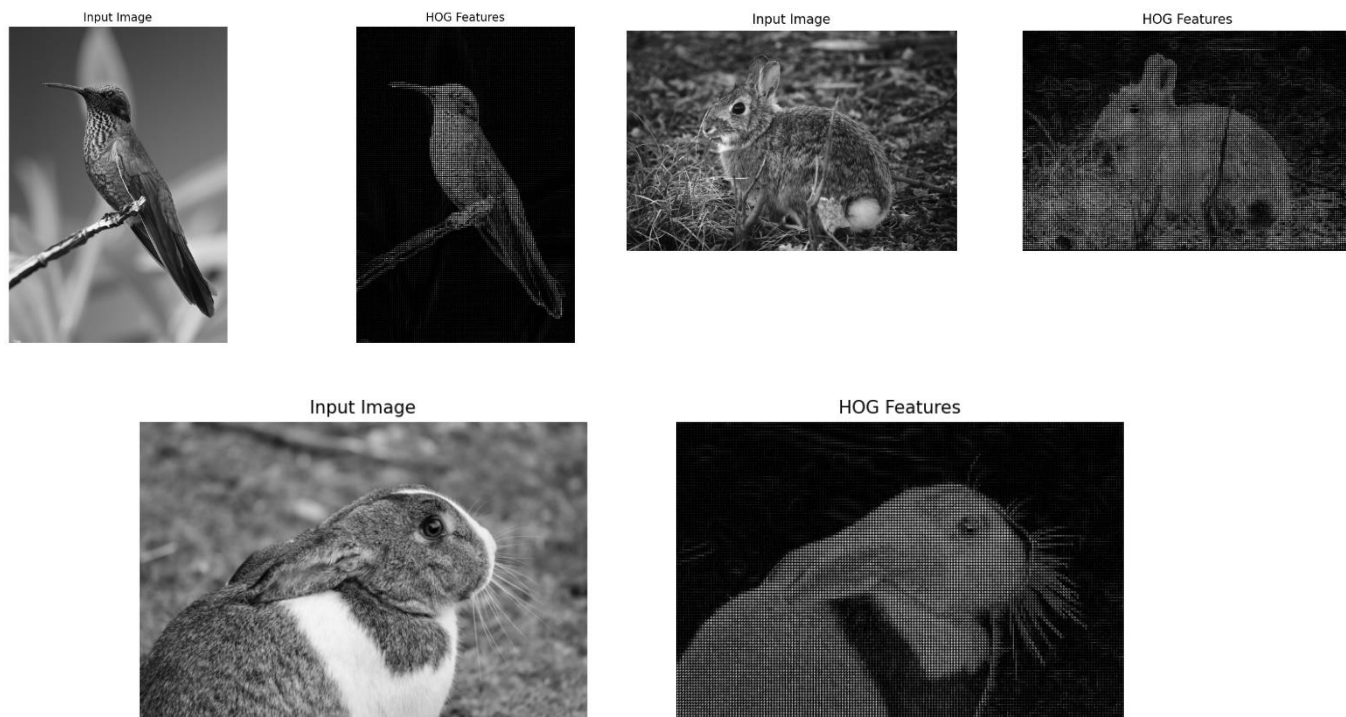
تعداد بازه های زاویه ای هیستوگرام را تعیین می کند. افزایش این مقدار باعث نمایش دقیق تر جهت ها می شود، اما بُعد ویژگی ها و هزینه محاسباتی را افزایش می دهد.

pixels_per_cell:

اندازه هر سلول را مشخص می کند.
سلول های کوچک تر → استخراج جزئیات دقیق تر
سلول های بزرگ تر → نمایش الگوهای کلی تر با کاهش جزئیات

cells_per_block:

تعداد سلول هایی که در یک بلوک برای نرمال سازی استفاده می شوند. بلوک های بزرگ تر اطلاعات فضایی بیشتری را در بر می گیرند، اما ممکن است جزئیات محلی کاهش یابد.

Denoising with Convolutional AutoEncoder (Fashion-MNIST)

در این بخش برای حذف نویز از تصاویر از یک **AutoEncoder کانولوشنی** استفاده شده است. دیتاست مورد استفاده **Fashion-MNIST** (تصاویر 28×28 تک‌کاناله) بوده و هدف مدل این است که با دریافت تصویر نویزی، نسخه‌ی تمیز (Clean) آن را بازسازی کند. در مرحله آموزش، به تصاویر ورودی نویز گاوسی با ضریب $\text{noise_factor}=0.2$ اضافه شده و سپس مدل طوری آموزش می‌بیند که خروجی آن به تصویر اصلی (بدون نویز) نزدیک شود. تابع هزینه مورد استفاده **MSE** است که اختلاف پیکسل به پیکسل بین تصویر بازسازی‌شده و تصویر اصلی را کمینه می‌کند.

ساختار مدل (Model Architecture)

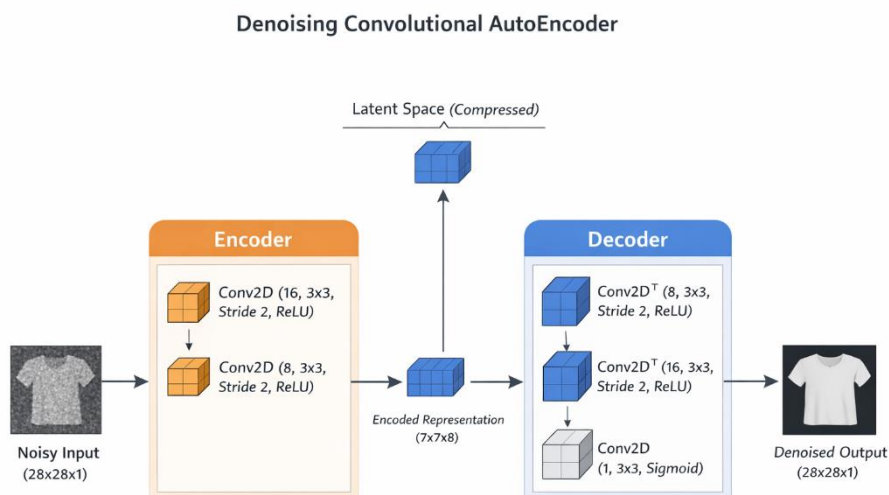
مدل از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

Encoder:

با دو لایه Conv2D و $\text{stride}=2$ ابعاد تصویر را کاهش می‌دهد و یک نمایش فشرده (Latent Representation) از تصویر تولید می‌کند. این بخش ویژگی‌های مهم تصویر را استخراج کرده و اطلاعات زائد (از جمله نویز) را تا حدی حذف می‌کند.

Decoder:

با استفاده از Conv2DTranspose ابعاد را دوباره افزایش می‌دهد و تصویر را بازسازی می‌کند. در لایه آخر از فعال‌ساز sigmoid استفاده شده تا خروجی در بازه $[0, 1]$ باقی بماند و با نرمال‌سازی ورودی‌ها سازگار باشد.

روند آموزش

- داده‌ها به شکل $(28, 28, 1)$ آماده‌سازی شده‌اند.
- به داده‌های ورودی نویز گاوسی اضافه و سپس مقدار پیکسل‌ها به بازه $[0, 1]$ محدود شده است. (Clipping)
- مدل با **Adam** و **Mean Squared Error (MSE)** آموزش داده شده است.
- برای کنترل آموزش از دو مکانیزم استفاده شده است:
 - **ModelCheckpoint** برای ذخیره مدل در هر epoch به همراه مقدار `val_loss`
 - **EarlyStopping** برای جلوگیری از **overfitting** (در صورت عدم بهبود `val_loss` طی چند epoch)

ارزیابی مدل (Evaluation)

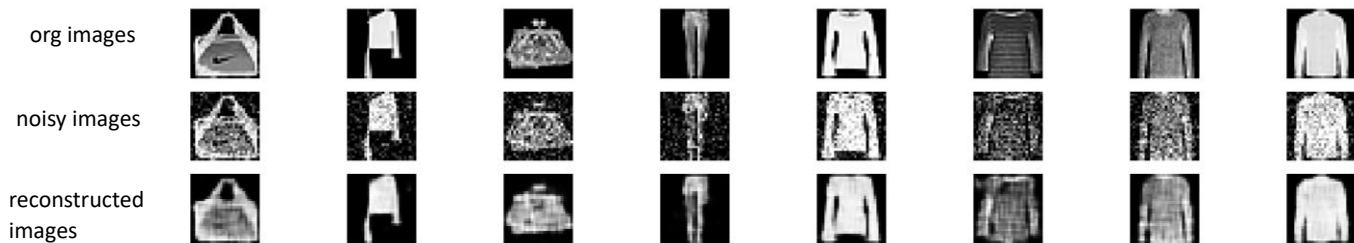
برای ارزیابی کیفیت بازسازی علاوه بر خطاهای عددی، معیارهای ادراکی نیز محاسبه شده‌اند:

- **MSE / MAE:** خطای پیکسلی بین تصویر اصلی و بازسازی شده
- **PSNR:** هرچه بزرگتر باشد کیفیت بازسازی بالاتر است (نویز کمتر)
- **SSIM:** میزان شباهت ساختاری بین تصاویر؛ هرچه به 1 نزدیکتر باشد حفظ ساختار بهتر است

نتایج روی دیتای تست: Fashion-MNIST

- MSE: **0.007488**
- MAE: **0.047937**
- PSNR(mean): **21.6279**
- SSIM(mean): **0.7586**

این نتایج نشان می‌دهند مدل توانسته نویز را به شکل قابل قبولی کاهش دهد و ساختار کلی لباس‌ها را تا حد خوبی حفظ کند.

Inference روی یک تصویر خارج از دیتاست آموزش

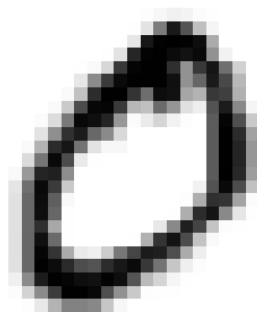
در اسکریپت Inference، یک تصویر از دیتاست MNIST (عدد دست‌نویس) به مدل داده شده و پس از افزودن نویز با همان $\text{noise_factor}=0.2$ بازسازی انجام شده است. نتیجه از نظر بصری مناسب بوده اما از نظر معیارهای عددی اختلاف بیشتری با حالت تست Fashion-MNIST دارد (به دلیل تفاوت توزیع داده‌ها و Domain Shift)

نتایج Inference روی تصویر: MNIST

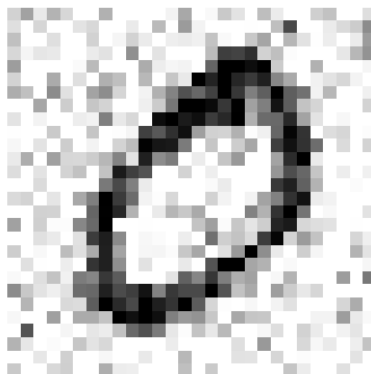
- MSE: **0.034839**
- MAE: **0.133155**
- PSNR: **14.5794**
- SSIM: **0.8240**

با وجود افزایش MSE و کاهش PSNR (اختلاف پیکسلی بیشتر)، مقدار SSIM بالاتر نشان می‌دهد که مدل همچنان توانسته ساختار کلی رقم را نسبتاً خوب حفظ کند؛ یعنی بازسازی از نظر ادراکی قابل قبول بوده است، حتی اگر از نظر پیکسلی دقیقاً مشابه تصویر اصلی نباشد.

Clean

Noisy

Denoised

